herpy

MASKGRODDJUR

Taita African Caecilian

Boulengerula taitana

Boulengerula taitana är ett litet, benlöst maskgroddjur som bara finns i Taitabergen i sydöstra Kenya. Honan lägger få ägg i en kammare i jorden och stannar kvar hos dem, och de nykläckta ungarna lever av hennes yttersta hudlager. Arten är hotad, och skötseln i fångenskap är nästan okänd.

Familj: Herpelidae Tidigare namn: *Boulengerula taitanus; Afrocaecilia taitana*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**24-30 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Grävande**
Biotop	**Bergsskog**
Hudgift	**Inget känt**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 30 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-24 °C**
Temperatur, natt	**19-22 °C**
Luftfuktighet	**90-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Direkt utveckling (inga larver)**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**24 mån.**
Ägg per säsong	**5**
Yngelvård	**Vaktar äggen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Boulengerula taitana är en benlös, grävande groddjursart som liknar en daggmask: kroppen är lång och cylindrisk och delad av ringformade fåror. Ögonhålorna är täckta av ben. Djur över 24 cm räknas som vuxna, och hanarna blir längre än honorna. Största längd är inte dokumenterad; boxens övre gräns på 30 cm är en uppskattning. Arten tillhör familjen Herpelidae.

Arten är känd för en ovanlig yngelvård: hos honor som tar hand om ungar förändras huden så att den blir ljusare och näringsrik, och ungarna har särskilda tänder som de använder för att skrapa av och äta hennes yttersta hudlager. Honan tappar kondition under den perioden.

Hudgift: någon giftverkan är inte dokumenterad hos arten, men maskgroddjur har hudkörtlar, så rör inte ögon och slemhinnor efter hanteringen. Tvätta händerna före och efter, och rör djuret så lite som möjligt. Livslängd och vikt är inte dokumenterade; livslängden i boxen är en uppskattning.

Utbredning och livsmiljö

Boulengerula taitana finns bara i Taitabergen i sydöstra Kenya. Arten är upptagen som starkt hotad (EN) på IUCN:s rödlista. Den är vanlig på småskalig jordbruksmark i bergen, men utbredningsområdet är litet.

> **Naturlig utbredning:** Kenya.

LIVSMILJÖ

Taitabergen var ursprungligen täckta av skog, men i dag är största delen småskalig jordbruksmark med skogsrester emellan. *B. taitana* lever både i skog och på odlade fält och finns oftast några centimeter under jorden, under ruttnande stammar och i jord som samlas kring stenar. Jorden får inte torka ut: under torra perioder drar sig djuren mot fuktigare eller djupare jord och är svårare att hitta. Bergen har två regntider, en lång från mars till maj och en kort från oktober till december. Födan består framför allt av termiter och daggmaskar, dessutom fluglarver och andra smådjur i jorden.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Boulengerula taitana*. Klimatet i Taitabergen är tropiskt men milt på grund av höjden, med två regntider, och arten lever i fuktig, lös jord. Skötseln bygger på detta och på erfarenheter med andra landlevande maskgroddjur; den bäst kända släktingen i fångenskap är *Herpele squalostoma* från samma familj.

Ett vuxet djur hålls i en tät, tjockväggig plastlåda på minst 40 × 30 × 30 cm med 15-20 cm lös, fuktig botten. Locket ska sluta tätt och ha en vikt ovanpå, för maskgroddjur hittar varje springa. Använd oblekta pappersfibrer (pappersbaserat strö) eller steriliserad matjord utan gödning; enbart kokosfibrer kan packa ihop sig i tarmen. Botten ska vara fuktig men inte så blöt att man kan pressa ut vatten ur en handfull, och det får inte stå vatten i botten. Ett platt stycke bark eller trä på ytan ger ett gömställe precis under ytan och gör det lätt att titta till djuret. Små ventilationshål i sidorna, täckta med fint nät, ger ventilation och håller kvar foderdjuren; locket ska vara utan hål. Botten byts var 4:e-5:e månad.

TEMPERATUR

Temperaturen i jorden är inte uppmätt för arten. 21-24 °C på dagen och 19-22 °C på natten är en uppskattning som passar landlevande maskgroddjur och ett milt bergsklimat. Temperaturen ska vara stabil, och snabba eller stora svängningar ska undvikas. Står lådan i ett rum med jämn temperatur behövs oftast ingen uppvärmning. Ett djur som ligger på ytan i stället för att gräva har det för varmt, för kallt, för blött eller för torrt.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Botten ska vara jämnt fuktig, och luften i lådan är nästan mättad, 90-100 %. Spraya botten med flaskvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten, och vänd på de översta centimetrarna då och då så att fukten fördelas. Låt ena änden vara lite torrare än den andra så att djuret kan välja, och låt aldrig vatten samlas i botten.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Arten ska inte ha vattenskål eller vattendel. Kondens på lådans väggar räcker att dricka av, och vattnet används bara för att hålla botten fuktig. Använd aldrig kranvatten med klor eller kloramin, och undvik tvål, rengöringsmedel och handkräm på händer och redskap, eftersom groddjur tar upp ämnen genom huden.

LJUS OCH UVB

Arten lever under jorden och behöver varken UVB eller annan belysning. Rummets vanliga dygnsrytm med 10-14 timmars ljus räcker. Lådan hålls mörk och ska inte stå i direkt sol.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen äter *Boulengerula taitana* framför allt termiter och daggmaskar; ungarna tar mest daggmaskar. I fångenskap är små daggmaskar det mest realistiska grundfodret. Använd små maskar, till exempel kompostmaskar, och klipp dem i bitar så att de passar djurets lilla mun. Termiter kan ges som tillskott om de går att få tag på.

Ett vuxet djur får 5-10 små maskar varannan vecka. Gräv igenom botten minst varannan vecka: många kvarlevande maskar betyder överfodring eller ett djur som inte äter. Maskarna kan näringsberikas med kalk och vitaminer i sin jord några dagar före utfodring. Arten äter långsamt och syns sällan äta, så räkna maskarna den första månaden.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Boulengerula taitana lever dolt under jorden, och ett friskt djur ligger nedgrävt största delen av tiden. Arten hålls enskilt så att vikt och hälsa är lätta att följa. Honor med ägg ligger ofta nära andra ynglande honor, men om arten kan hållas i grupp är inte dokumenterat. Djuret hanteras bara när det är nödvändigt, med rena, fuktiga händer.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Ungarna blir halvvuxna ungefär ett år efter kläckningen och vuxna, över 24 cm, efter ytterligare ett år. Könsmognaden är därför satt till ungefär 2 år. Hanarna blir längre än honorna, men könen kan inte skiljas åt säkert utifrån. Honor som tar hand om ungar är tydligt ljusare i huden. Avel i fångenskap är inte beskriven.

PARNING

Befruktningen är inre, och parningen sker i jorden före äggläggningen, vid början av den korta regntiden. En hona kan få ungar med fler än en hane i samma kull. Vilka förhållanden som utlöser parningen i fångenskap är inte dokumenterat; en fuktigare period som efterliknar regntiden är en naturlig utgångspunkt.

ÄGG OCH LARVER

Honan gräver en kammare i jorden, lägger äggen där och stannar kvar hos dem medan de utvecklas, och efter kläckningen. En äggkull är i genomsnitt omkring 5 ägg, och ungarna kläcks som små maskgroddjur utan larvstadium i vatten. Ungarna skrapar av och äter moderns fettrika yttersta hudlager med sina särskilda tänder, och hon tappar kondition medan de äter. Ungar tas ibland om hand av en annan hona än modern.

METAMORFOS

Det finns inga larver och ingen förvandling: ungarna kläcks som små, svagt utvecklade versioner av de vuxna, omkring 3 cm långa. Äggens utvecklingstid är inte dokumenterad. Ungarna lever av moderns hud tills de är omkring 12 cm och byter sedan till tänder som kan ta byten. Honan ska ha fullständig ro medan hon ligger med ägg eller ungar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungar flyttas inte från honan förrän de själva gräver och äter. Därefter hålls de i en liten, djup låda med samma botten som de vuxna och får mycket små daggmaskar eller maskbitar. Håll botten jämnt fuktig och temperaturen stabil. Det finns ingen uppfödningsanvisning för arten.

Hälsa och vanliga misstag

Hälsobilden bygger på erfarenheter med andra landlevande maskgroddjur. De vanligaste problemen är:

- Djuret ligger på ytan: botten är för blöt, för torr, för varm, för kall eller kemiskt olämplig, eller så saknas ett gömställe nära ytan. Rätta till förhållandena och byt botten.
- Förstoppning: kokosfibrer kan packa ihop sig till en propp i tarmen. Använd pappersfibrer eller steril jord.
- Rymning: locket ska sluta tätt och ha en vikt ovanpå.
- Hudinflammation är den vanligaste kända dödsorsaken hos maskgroddjur i fångenskap. Håll botten ren och titta på huden vid varje kontroll.
- Chytridsvamp (Bd) har påvisats hos maskgroddjur. Nya djur sätts i karantän, och händer och redskap tvättas mellan lådorna.

Gå till en veterinär med kunskap om groddjur om djuret inte äter på flera veckor, tappar i vikt eller får sår på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.

Hela guiden med karta och uppdateringar: herpy.org/sv/maskgroddjur/boulengerula-taitana